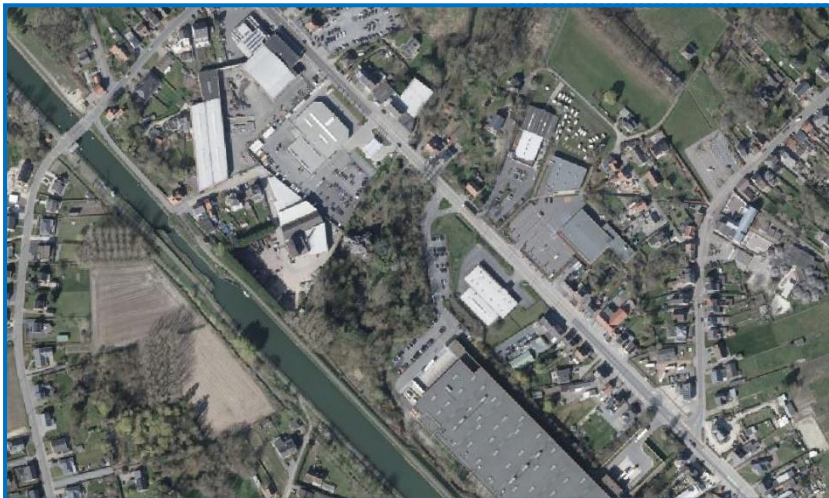




ARCHEOLOGIE • BOUWHISTORIE

ARCHEOLOGIENOTA: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

BOORTMEERBEEK, LEUVENSESTEENWEG 240



A. DEVROE
NOVEMBER 2020

COLOFON

Project

Archeologienota – Boortmeerbeek, Leuvensesteenweg 240

Opdrachtgever

Maatschap DE PONT
Kouter 3
9700 Wortegem-Petegem

Opdrachtnemer

Annika Devroe Archeologie & Bouwhistorie bv
Langeneikenstraat 3
3582 Koersel
0472/59.31.41
annika.devroe@gmail.com
BE0680.617.128

Erkende archeoloog: Annika Devroe, OE/ERK/Archeoloog/2015/00085

© 2020 Annika Devroe Archeologie & Bouwhistorie bv

Annika Devroe Archeologie & Bouwhistorie bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijk toestemming van de opdrachtgever.

INHOUD

Inhoud	0
1. Gemotiveerd advies	1
2. Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem	2
2.1. Administratieve gegevens	2
2.2. Onderzoeksstrategie, -methode en -technieken	2
2.2.1. Onderzoeksstrategie	2
2.2.2. Vraagstelling en onderzoeksdoelen	3
2.2.3. Onderzoeksmethode en - technieken	4
2.2.4. Voorwaarden onderzoek	6
2.3. Voorziene afwijkingen van de Code van Goede Praktijk	6
3. Figurenlijst	7

1. GEMOTIVEERD ADVIES

Het projectgebied ligt ten zuidwesten van Boortmeerbeek. Het projectgebied grenst in het noordoosten aan de Leuvensesteenweg, in het zuidwesten aan het Kanaal Leuven-Dijle. Op het projectgebied is een kasteelvilla gelegen met omliggende tuinzone.

Op basis van het Digitaal Hoogtemodel en de hoogteprofielen kan men stellen dat het projectgebied varieert tussen ca. 9,2 m TAW en 11,3 m TAW. In het oosten grenst de Weesbeek aan het projectgebied. Deze beek loopt min of meer noord-zuid georiënteerd. Het projectgebied bevindt zich deels binnen deze beekvallei en deels op de rand ervan. De zone aan het kanaal werd hoogstwaarschijnlijk artificieel opgehoogd. Op ca. 2,8 km ten noorden van het projectgebied stroomt de Dijle. Bodemkundig gezien wordt het projectgebied als bouwde zone aangeduid. In de buurt bevinden zich bodemtypes Sdc (matig natte lemige zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont), Eep (sterk gleyige kleibodem zonder profiel), Pdc (Matig natte lichte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont), Adp (Matig natte leembodem zonder profiel) en deze kunnen dan ook verwacht worden ter hoogte van het projectgebied. Landschappelijk en bodemkundig gezien is het projectgebied matig gunstig gelegen. Het ligt deels binnen de beekvallei en was mogelijk te nat voor permanente bewoning. Naar de randen toe, naar de droger gelegen zones, zal het gunstiger geweest zijn voor bewoning.

In de omgeving staan verschillende archeologische vondstlocaties aangeduid. Het gaat deels om locaties uit de Wereldoorlogen, maar ten noorden is ook nog een 18^{de}-eeuwse linie gelegen en ten noordwesten werden reeds sporen uit de Bronstijd gevonden. Het projectgebied zelf valt onder een vondstlocatie. Hierbij is sprake van een brouwerij die zich blijkbaar op de site met walgracht bevond.

Op basis van het bureauonderzoek kan gesteld worden dat het archeologisch potentieel als hoog bestempeld kan worden. Ter hoogte van het projectgebied dient een deel van een site met walgracht gesitueerd te worden. In de tuinzone kunnen sporen als waterputten en beerputten aangetroffen worden, maar ook grachtvullingen en sporen van het gebouwenbestand kunnen interessant zijn. Het gaat om een hof van plaisantie maar dergelijke sites gaan regelmatig terug op oudere bebouwing waardoor sporen uit de (late) middeleeuwen verwacht kunnen worden. Er dient ook rekening gehouden te worden met vondsten uit de Wereldoorlogen. Naar oudere periodes toe kon het archeologisch potentieel niet met zekerheid vastgesteld worden maar deze kunnen zeker niet uitgesloten worden. De nabijheid van water is gunstig, maar kan er bijvoorbeeld ook voor zorgen dat deze in bepaalde periodes te nat was voor menselijke bewoning.

De geplande werken voorzien een algemene afgraving van de teelaarde waarbij nog bijkomende afgravingen en verstoringen zullen gebeuren, afhankelijk van de locatie. De werken zullen dus eventueel aanwezige archeologische resten verstoren. Ter hoogte van de huidige vijver en het gebouw werd het archeologisch niveau vermoedelijk reeds verstoord. Het zou gaan om een oppervlakte van ca. 2740 m² (vijver) en ca. 450 m² (gebouw) waar vermoedelijk geen archeologische resten meer te verwachten zijn. Er dient echter rekening gehouden te worden met het feit dat diepe sporen zoals waterputten of de gracht mogelijk nog deels bewaard bleven onder de verstoring. Ook ter hoogte van de vroegere vijver kan een verstoring verwacht worden.

Gezien het archeologisch potentieel, de hiermee gepaarde kenniswinst en de toekomstige verstoring is bijkomend onderzoek nodig. Dit zal echter via een uitgesteld traject verlopen aangezien het projectgebied nog bebouwd en bebost is.

2. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN VOOR UITGESTELD VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM

2.1. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

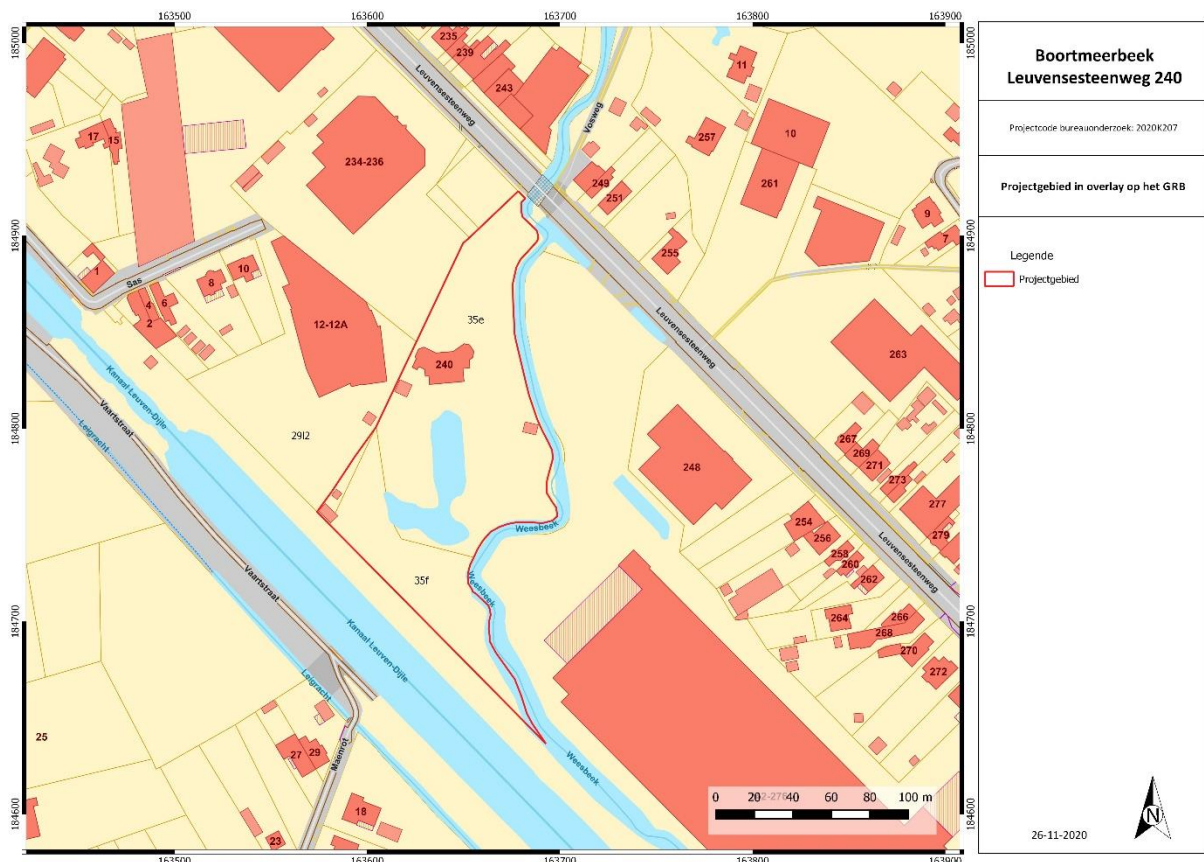
Locatie: Vlaams-Brabant, Boortmeerbeek, Leuvensesteenweg 240

Bounding box: punt 1 (NW) – X 163572,810 Y 184929,419

Punt 2 (ZO) – X 163680,730 Y 184650,002

Kadaster: Boortmeerbeek, afdeling 1, Boortmeerbeek, sectie D, percelen 2912 (partim), 35e en 35f

Oppervlakte projectgebied: ca. 14.541 m²



Figuur 1: Kadasterkaart met aanduiding projectgebied. © Geopunt Vlaanderen s.d.

2.2. ONDERZOEKSSTRATEGIE, -METHODE EN -TECHNIEKEN

2.2.1. ONDERZOEKSSTRATEGIE

Na het bureauonderzoek werden de verschillende vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem afgewogen. Hiervoor werden telkens volgende vier criteria overlopen:

- Is het mogelijk deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het nuttig deze methode toe te passen op dit terrein (levert het iets op)?
- Is het overdreven schadelijk voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het noodzakelijk deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

Geofysisch onderzoek kan nuttig zijn op zeer grote terreinen waar grote structuren zoals brede grachten, wallen en stenen constructies verwacht worden. Gezien de aanwezigheid van een site met walgracht kan dit hier interessant zijn. Op basis van de cartografische bronnen lijkt de site weinig veranderingen te hebben ondergaan vanaf de 18^{de} eeuw tot het midden van de 20^{ste} eeuw. Een proefsleuvenonderzoek lijkt dan ook nuttiger te zijn. Op basis van de kosten-batenanalyse wordt dit onderzoek niet voorgesteld.

Een veldkartering is vooral nuttig op landbouwgronden die net geploegd worden. Dit is hier niet het geval en bovendien geeft een veldkartering enkel een beeld van de bovenste laag. Bovendien kunnen periodes met weinig vondstmateriaal op deze manier niet gedetecteerd worden. Deze methode wordt dan ook niet geadviseerd.

Er zijn niet meteen aanwijzingen naar steentijdsites toe. De nabijheid van een waterloop is gunstig maar er zijn geen andere gegevens die wijzen op begraven steentijdsites. Onderzoeken in functie van steentijd (landschappelijk/verkennd/waarderend booronderzoek, proefputten) worden dan ook als niet nuttig geacht. Gezien de kosten-batenanalyse worden deze onderzoeken dan ook niet geadviseerd.

Op basis van het bureauonderzoek lijkt het projectgebied enkele verstoringen te kennen ter hoogte van de huidige bebouwing en verharding. Een landschappelijk bodemonderzoek zou hier meer uitsluitsel kunnen over geven, net als over de gaafheid van het bodemprofiel. Een duidelijk beeld van de bodemopbouw kan echter beter verkregen worden uit de profielen in een proefsleuvenonderzoek dan in boorkernen. Gezien de kosten-batenanalyse wordt dit niet voorgesteld.

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek wordt dan ook een vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven geadviseerd. Op deze manier kan meteen een goed beeld verkregen worden van het archeologisch potentieel en eventuele verstoringen.

2.2.2. VRAAGSTELLING EN ONDERZOEKSDOELEN

Het doel van het vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven is een archeologische evaluatie van het terrein. Via dit onderzoek kan het archeologisch potentieel nagegaan worden.

Hierbij dienen volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- Welke zijn de waargenomen horizonten in de bodem , beschrijving + duiding?
- In hoeverre is de bodemopbouw nog intact? Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?
- Zijn er bodemsporen aanwezig? Zo ja, zijn deze van natuurlijke of antropogene aard?
- Wat is de bewaringstoestand van de sporen?
- Op welk(e) niveau(s) manifesteren de archeologische sporen zich?
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak gedaan worden over de aard en omvang van de occupatie? Zijn er indicaties voor de inrichting van een erf/nederzetting? Zijn er sporen die wijzen op de site met walgracht (hof van plaisantie) en/of een voorloper hiervan?
- Kan op basis van gerecupereerd materiaal uitspraak gedaan worden over de datering? Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Geven de resultaten aanleiding tot vervolgonderzoek? Zo ja, wat is de ruimtelijke afbakening van de zone(s) voor vervolgonderzoek?
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor het vervolgonderzoek relevant?

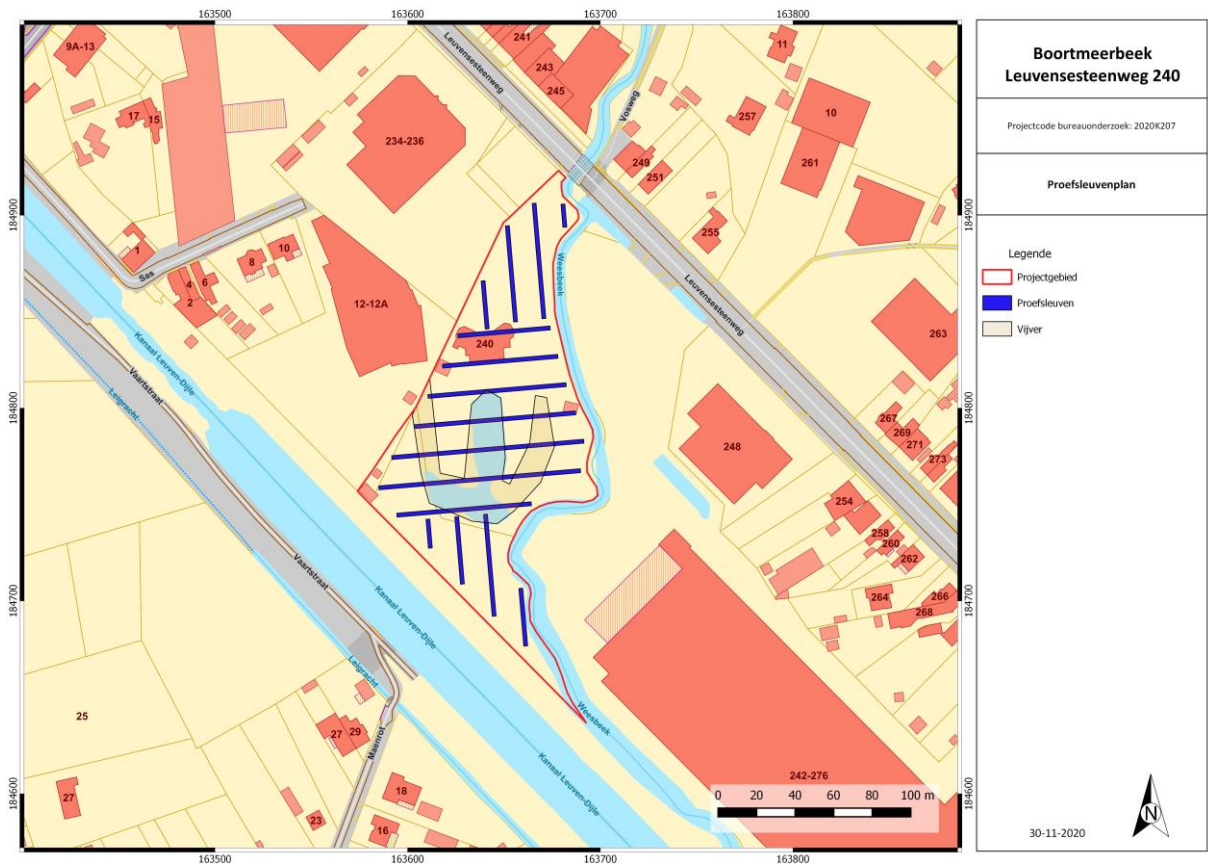
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn noodzakelijk en in welke hoeveelheid?
- Is behoud in situ op basis van de resultaten van het vooronderzoek mogelijk?

2.2.3. ONDERZOEKSMETHODE EN - TECHNIEKEN

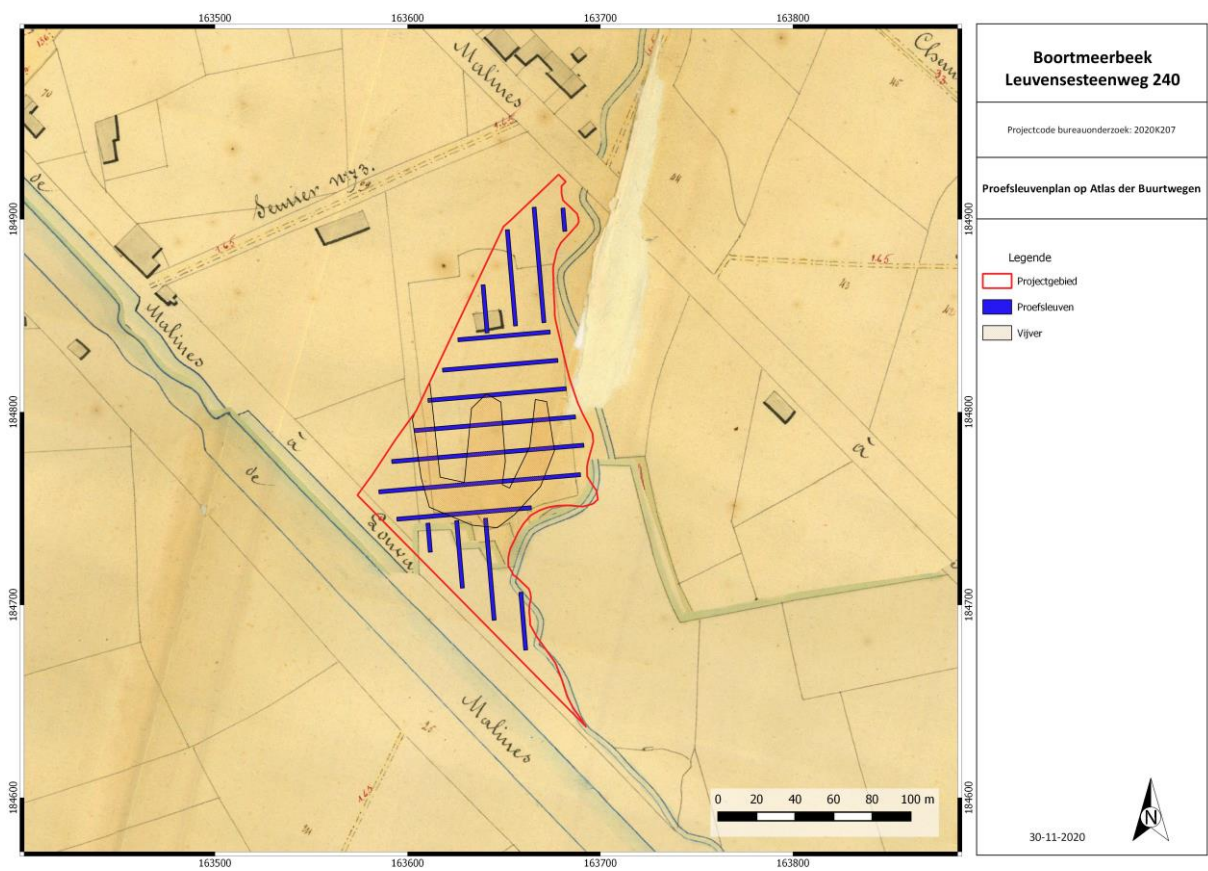
Het onderzoeksgebied (ca. 14.541 m²) zal door middel van parallelle continue proefsleuven onderzocht worden.

De sleuven worden deels noord-zuid georiënteerd en deels oost-west, dit om de grachten en de bebouwing van het vroegere speelhof aan te snijden. Ter hoogte van de huidige vijver worden de sleuven onderbroken. Op het plan werd de vroegere, 20^{ste}-eeuwse vijver aangeduid. De westelijke 'lob' ligt mogelijk ter hoogte van de oude gracht, de middelste lob mogelijk ter hoogte van de vroegere vijver. Om deze reden werd deze vijverzone niet meteen volledig als 'niet te onderzoeken' aangeduid. Het is echter niet de bedoeling om overal tot onder de vijvervulling te graven of deze volledig bloot te leggen. Ter hoogte van deze zone moet het onderzoek gericht zijn op het bekomen van de nodige informatie om een juiste inschatting te maken m.b.t. archeologie. Zo dient nagegaan te worden of deze vijver het archeologisch niveau verstoortte en of delen hiervan dus de vroegere gracht vormden.

De sleuven hebben een breedte van 2 m en een maximale afstand van 15m van middelpunt tot middelpunt. Er zal minstens 10% van het onderzoeksgebied door middel van proefsleuven onderzocht worden, aangevuld met 2,5% dwarssleuven en/of kijkvensters. De hoeveelheid en locatie van dwarssleuven en/of kijkvensters zijn vrij te bepalen door de erkend archeoloog/veldwerkleider. Een keuze voor of tegen het aanleggen van dwarssleuven en/of kijkvensters wordt gemotiveerd in het verslag van resultaten van het proefsleuvenonderzoek. Kijkvensters en/of dwarssleuven kunnen bijvoorbeeld aangelegd worden om na te gaan of aangetroffen paalkuilen deel uitmaken van een structuur, maar kunnen evenzeer aangelegd worden om een meer exacte afbakening van een archeologische site te bekomen.



Figuur 2: Voorstel proefsleuvenplan.



Figuur 3: Voorstel proefsleuvenplan op Atlas der Buurtwegen.

De aanleg van deze sleuven gebeurt met een graafmachine met een niet-getande graafbak van 2 m breed. Het eerste vlak wordt aangelegd op een eerste leesbaar archeologisch niveau. Indien er meerdere archeologische niveaus aanwezig zijn, wordt elk niveau apart gewaardeerd. Er wordt momenteel van uitgegaan dat het om een site zonder complexe verticale stratigrafie gaat en er maar één niveau aanwezig is. Er wordt dagelijks voorzien in een volledige opmeting van sleuven, kijkvensters en sporen. Dit betekent dat er dagelijks een recent en aangevuld grondplan beschikbaar is, dat op elk moment aangeleverd kan worden. Er dient een selectie van de sporen gecoupeerd te worden die afdoende is om de onderzoeksvragen te beantwoorden. In vermoedelijke diepe sporen zoals waterputten en waterkuilen wordt een boring gezet om te verifiëren of het om een dergelijk spoor gaat en om de diepte te bepalen. Per sleuf wordt machinaal een profielput aangelegd. Deze profielputten worden beschreven en bestudeerd door de aardkundige van het projectteam. Sporen waarbij de metaaldetector een signaal geeft, worden aangeduid in de sporenlst. Metaalvondsten worden enkel ingezameld als zij zich aan het vlak bevinden of als ze zich in een spoor bevinden dat gecoupeerd wordt. De aanwezigheid van een steentijdsite kan niet uitgesloten worden. Tijdens het vooronderzoek dient er daarom aandacht geschonken te worden aan concentraties van lithische artefacten. Indien lithische vondsten aangetroffen worden dient ingeschat te worden of het om verspreide vondsten gaat of om een activiteitenzone. Steentijdvondsten worden driedimensionaal ingemeten. Deze vondsten en concentraties worden aan een specialist voorgelegd om een verdere waardering van het terrein te bekomen. Na afloop van het onderzoek worden de sleuven gedicht om verdere degradatie van eventueel aanwezige sporen te voorkomen. Indien nodig worden kwetsbare sporen (graven, zeer ondiep bewaarde sporen) afgedekt met doek of plastic zodat ze in geval van een vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving niet verder worden aangetast vooraleer ze onderzocht kunnen worden.

Het onderzoeksdoel is bereikt wanneer op basis van het vooronderzoek met ingreep in de bodem een voldoende gefundeerde uitspraak gedaan kan worden over de aard en omvang van de archeologische waarden in het projectgebied en wanneer een eenduidig advies kan gegeven worden voor vrijgave van het terrein, behoud in situ of vervolgonderzoek door middel van een opgraving.

2.2.4. VOORWAARDEN ONDERZOEK

Vooraleer het proefsleuvenonderzoek kan starten dienen de bestaande gebouwen tot net onder de vloerplaat uitgegraven te worden. Aanwezige kelders blijven zitten tot na het archeologisch onderzoek. Ook de bestaande verharding wordt verwijderd. De aanwezige bomen worden tot maaiveldhoogte gerooid, de stronken blijven zitten of ondiep gefreest.

Elementen die het onderzoek belemmeren zoals woekerende begroeiing, kleine constructies, storthopen, zandbergen etc... dienen verwijderd te worden.

2.3. VOORZIENE AFWIJINGEN VAN DE CODE VAN GOEDE PRAKTIJK

Er worden geen afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk voorzien. Moesten er tijdens de uitvoering van het vooronderzoek met ingreep in de bodem redenen zijn waarom wel wordt afgeweken van de bepalingen in de code, dan worden deze gemotiveerd in het verslag van resultaten.

3. FIGURENLIJST

Figuur 1: Kadasterkaart met aanduiding projectgebied. © Geopunt Vlaanderen s.d.	2
Figuur 2: Voorstel proefsleuvenplan.	5
Figuur 3: Voorstel proefsleuvenplan op Atlas der Buurtwegen.	5